

## PU LALDENGA THU SAWI

Pu Chairman leh Mizoram chhunga mipui awm zawng zawng te u, vawiin-ah hian in hnathawh rah in hmaa puang thei tur a PATHIAN in hun tha min pek avangin lawmthu ka sawi hmasa duh a ni.

A biktakin kan Kohhran hruaitute leh zirlai te leh thalait'en hna in thawk nasa em em a, in hnathawh avangin vawiin ah hian ACCORD, inremna thuthlung hi puanchhuah in a awm a ni.

Tin, chu lovah chuan thangtharte hmelah hian ram hmangaihna a langchiang em em a, midang mipui zawng zawng hnenah pawh vawiinah hian hmuh theih in a lang bawka. Kei ka han in en hian vawiinah in mi lawm hi keima taksa a ni lo tih ka hria a, in lawma hi Mizoram a ni tih ka hriat avangin ka lawm em em a ni.

In lo hriat tawh angin remna thuthlung pahni kan siam a. Pakhat chu India sorkar nena kan siam ani a, pakhat chu Indian National Congress nena kan siam a ni.

A hmasain India Sorkar nena kan thuthlung remna thuthlung thu tawitein kan sawi ang a. He thuthlung hi thil chhuanawm ber a ni kan ti lova. He thuthlung hi kan duhthusam a ni hek lova, India Sorkar duhthusam pawh a ni hek lo. Amaherawhchu tunlai India ram te, Mizoram te, kan vel thenawm ram te leh khawvel hmun hrang hranga kan thenrual te nena kan ngaihdan kan dahkhawmin hei ai a thil tha hi siam theih ni in kan hre lova, chuvangin he remna thuthlung hi kan siam ta a ni. Tin, he thuthlung hi Mizote chan vo tur, a rah kan han seng tur a ni lova. A bul kan tanna tur a ni tih in hriatchian ka duh ngawt mai.

He remna thuthlung atang hian lei rem rapin keini Mizoram mipuite hian kan ram ro kan rel ang a, chumi hnuah chuan kan hmalam kan pan dawn a ni. Chuvangin he thuthlung hi rahbi hmasa ber a ni chauh a ni.

Tin, thenkhat ten zawhna in siam tawh tih kan hria a, in thinlungin engatinge Prime Minister hian a hming a ziak loh tih zawh na te pawh a awm tawh a. Hemi thua hian han sawi fiah ka duh chu tunah keini in hma a helai a ding te hi hei uniform a la ding te in hmuh ang hian silai keng kan la ni a. Silai keng nen a agreement han siam hi India Sorkar Prime Minister tan thil tih hleihtheih niin an la hre rih lo a ni.

He thua hian keini pawh in kan Ukil te pathum kan ruai a, thil awmzia kan zawt chiang a, anni pawh in India Home Secretary-in a sign hi legal lam (dan lam) kan en chuan thil pawimawhber ah an ngai zawk a. Prime Minister sign(Ziak) hi kan sawi mawi lo nilovin Political thil zawk a nih a vangin Court lam thua a tangkai ber a ni lem hran pa lo. Chuvangin Home Secretary-in India aiawha a ziak hi khawilai Court-ah pawh cho theih a, challenge theih a ni zawk dawn a. Tin, a hnu zel a lo kal Sorkar thar pawhin a pawm loh theih loh zawk avangin a tha zawk ah kan ngai ani, an ti nghe nghe a.

Tin, hei bakah ka sawi ang khan Prime Minister te tan hian tuna remna hi buainaah a lut leh ang tih hlauhthawnnain a khat ve a. Punjab-ah accord an sign a, buaina a reh chuang lova, Assam-ah an sign leh a, vawiin ni thleng hian implement theih lohvin (tihpuitlin theih lohvin) a la awm a. Chuvangin Prime Minister hi a fimkhur a.

Tin, India rama mifing te amahin a rawn thinte pawhin keini tuna silai kengte nena remna thuthlung siam hi thil tha ber ah an ruat loh avang in a tel lo a ni. Amaherawhchu he inbiakna

thuthlung hi amah nen, India Prime Minister Rajiv-a nen ngei a tawpah kan sawi dun a ni tih in hriat ka duh bawk a ni.

Biak hrang kan nei theuhva, a tawp dawn ber khan Home Minister nen kan sawi a. Harsatna pakhat kan nei a, khami kan sign ni khan kan puitlin zodawn lo emawni chu aw kan ti a. Amaherawhchu an rawtna te an withdraw-in hmun hrangah an zep ta zawk a. Chuvang chuan Home Minister nen kan inrem hnuah Mizorama state lo piang Governor chuan Special Power nei rawh se, rorelna (administration)-ah leh Finance (sum leh pai) thua an tih kha min dal tu-ah a la tang ta tlat mai a. Chu chu Prime Minister nen inremna thuthlung kan sign ni thawhtan tlai dar 8:00 khan kan sawi dun a. Reitak kan sawi hnuin a ni pawhin engpawh ni sela inrintawna ah i tan ang u. Hei hian inremlohna siamtura in ring a nih chuan in ngen ang hian kan pawm e. Chuvangin nakina Mizoram Sorkar (State Governor) lo piang a Governor chuan Special Power a nei lo vang tiin an rawtna chu an hnukkir ta a.

Chuvangin he kan in biak na zawng zawng hi Prime Minister nen a tawp kan sawifel a ni tih in hriat ka duh bawk a ni.

Tin, in hriat duhzawng ni a ka hriat pakhat chu INTERIM Sorkar hi ani. He interim sorkar thu hi India ram Sorkar rawtna thu a ni a. Keinina a tir atanga kan rawt chu tuna U.T Sorkar (U.T. Assembly) hi thiat nisela, Council of Advisers ruat nisela chu chu MNF-in kaihruai se kan ti a. Rei tawh hei hi sawi a ni tawh a. Pi Indira Gandhi damlai pawh khan kan sawi tawh a. Hei hi thil awm ngailo a ni a, thil tih theih loh zawng a ni lo. Amaherawh chu thil awm ngailo leh la tih ngai loh anih avang in nakin zelah entawn tur thalo kansiam ang tih kan hlauva. Helaiiah hian in pawmtheih zawng a nih chuan tunah kan Party-a Sorkar bawk a, kan Chief Minister hi hmun kan ken tir ang a, chu tah chuan State Legislative Assembly Leaders-ah kan thlang zawk ang che u tiin rawt na ansiam ta a.

Chu chu inremna kawng awmchhun anih avangin remna atan India Sorkar rawtna kan pawm ta zawk a ni.

Chu-lovah chuan an rawtna dang leh chu hei Chief Minister in chang zawk dawn si a, tuna Council of Ministers 8 awm khi kan tipung ang a, panga(5) keinin kanchang ang a, nangni in pali (4) chang ula ti in min nawr leh a. Eng pawh nisela he lai a in tamna hi pawl kan tilove. Zoramah remna athlen dawn chuan pali (4) kan pawm a, tam zawk rawh u tiin kan pawm leh ta a ni.

Tin Ministers-te ruat thua chuan mahni Party ve ve in nomination kansiam anga, amaherawh chu Chief Minister-in Lt Governor hnen ah rawtna asiam ang tiin kan inrem ta a. Tin, an rawn nominate te chu Deputy Chief Minister nen sawi dun in Governor hnen ah kan pulut dawn a ni.

Tin portfolio thu pawh sawi a tam hle in ka hria a. Portfolio thua chuan min nawr na viau a. Amaherawhchu hei hi zawng kan pawm thei love, hetiang Chief Minister portfolio-te siamsak Chief Minister nih hi zawng ka tlin ve lovang, ka thei lo ni mai rawhse ka ti a. Chuvangin min nawrzui ta bik lo ani.

Tin, a lo awm hun tur erawh hi chu kan sawi a. Keini chuan kan naute ramhnuaiia kan sipaite, kan hotute an lo haw hma ngei hian hei kum 20 kan inkah hnuah hian rilru ah thindam taka lo haw hi a harsa thei a. Chuvangin thlamuang taka an lo haw theihnan Sorkar na kanlo chelh hi thain kanhria tiin kan nawr a, kan sawipui bawk a.

India Sorkarin he lai thilah hi chuan kan dan dinglai ten min phuar a. Silai keng in nih chung chuan helaiia Sorkarna lo pek che u hi danin a phal lova, silai keng bawk si a helaiiah U.T.-

ah Chief minister in nih bawksi zawngin thil awmziaah a harsa lutuk ang tiin dan an tlawhchhan ta a. Chuvangin Silai kan ken chung chu helaiah hian thil tih theih lohvah kan dah ta a ni.

Tin, chulovah chuan helaiah hian silai kan dah fel hi min kar nan an hmang lo thei lova. Silai hi dah hmasak turah kan sawi nghe nghe a. Amah erawh chu a mawi lo zawnga lo sawi rik ka hriatin paw ka ti khawp mai. Silai an dah hma loh chuan kan ti lovang tih ang ri te hi thil mawi lo a ni. Silai hi dah turin inremna thuthlung kan signed tawh a. Zoram mipui hminga kan sign tawh hi in dah leh lovang tih kan ringhlel che u ti ang ziazanga in dah hma chu kan ti lo ang tih hi a mawi lo. Hei hi an tih fo loh thain ka hria. India hruaitute pawhin ti fo lo sela a tha ngawt ang.

Mizovin Mizo aiawha lehkha kan ziaak hi Bible tluka nghet ani tih hi i hre theuh ang u.

Tin chu lovah chuan amnesty (ngaihdamna) mi tamtak kan zing atanga man, lungin tang mekte, an la tan loh pawhin thubuai nei lai mek te, bail-a chhuakte, investigation la ni mek te an awm teuh tih kan hria a. Chuvangin he thu hi kan khel rei khawp mai. chu tah chuan kan tanna chu eng-le-khawle kan mite thiltih ah hian hremna a awm dawn chuan, lo chhuak thei kan awm lo kan ti tawp mai a ni. Chuvangin tuna ramhnuai atanga lo chhuak tur zawng zawng, ramhnuai tihah underground atanga lo chhuak tur zawng zawng sawtah Arakan ami an ni emaw, kan vel ramdang a mi an ni emaw, Aizawl khuaa underground an ni emaw, thingtlang khuaa underground an ni emaw, an vaiin a lo chhuak zawng zawng te hi buai chungana an thiltihah leh he buaina avanga an thiltihah hian hrem an ni lovang tih inremna kan nei ta a.

Tin, a pahnihnaah chuan thubuai nei lai mek, Court atanga bail-a chhuak, an thubuai withdraw (lakkir) a ni nghal ang tiin kan inrem bawk a ni.

Tin, a pathum lehnaah chuan thubuai la thleng lo Police-ten Investigation an neih lai mek pawh tihtawp a ni nghal ang tiin kan sawi bawk.

Tin, lungin tang zawng zawng te pawh tuna tang lai te hi an tan hmabak zawng zawng hi ngaihdam an ni ang a, chhuah an ni nghal bawk ang.

Tin, thil pakhat sawi tur kan neih leh chu an tan tawh record kha engtinng e ni ang tih kan sawi a. Chu erawh chu Mizoram State a awm a, roreltuten thaibo mai theihna thuneihna an neih avangin chu zawng kan thaibo mai ang tiin kan ti ve a ni.

Tin, chu lovah chuan Party nena agreement kan siamnaah khan kan sawi tawh ang khan tuna helaia Interim chung mai hi kan siam theih chhun chu a ni rih a. Hemi thuah hian rorelnaa lo thu lai tuna Pu Lalthanhawla te hi an fakawm hle a ni tih in hriat kan duh a ni. An hotute thuzawmin hnawkna siam lovin an hotute remruatna an zawm theih avangin.

Helaiah hian hruaitu an ni a, Constitutional Position nei an nih chuan anmahni pawha hnawkna hi siam thei an ni ve a. Amaherawhchu inhnena an thutiam tawh inremna atan chuan kan kiang thei ang tih leh an hotute kaihhraina an zawm avangin helaiah hian remna thuthlung siam theihin a awm a. An thiltih hi kan hrereng bawk tur a ni.

Tin, rehabilitation thu kan sawi bawk a. In in kang te, kan in kang te, helaiah sipai kuta thi te, thildang avanga chhiat tawk te, mi ram an tihchhiatte, tam tak mi in an luah luh te pawh a awm tih kan hria a. Amaherawhchu buaina a rei tawh a, kum 20 a lo liam ta a. Eng ang takin nge helaiah hian ro in lo rel thin kan hre lova. Kan hriat chinah chuan kan lung a awi lem lo viau a. Mi ram a, Punjab ram buainaah te engnge mipuite in-rehabilitate dan, engtinng e an in kangte in tih a, mitthi kut tuar palh te engtinng e zangnadawmna an chungte in pek tih kha ka va zawt a. An lehkha min han pe a. Khaikhin theihloh khawpa inthlavin sum a tam hlei lutuk a ni.

Chuvangin helaia kan sorkar hruaituten an lo tihchhun chu sawisel ni lovin siamthat theih leh atan a tha ngawtin ka hria.

Chubakah chuan silaite lehlam lehlamin indo tirh lam khan inkah tirh lam khan khawm loh theih a ni lova. Heng silai thilah pawh hian in lo buai thin tih kan hria. PUCL lam te pawhin thahnem ngai takin an bei tih kan hria a. Amaherawhchu he mi silai buai hi zawng State Sorkar kut a awm mai a ni a. Kan Sorkarah zawng in buai hauh lovang.

Chuvangin heng thilah hian ka sawi ang khan keimahni hi kan pawimawh dawn a ni tih i hria ang u.

Vawiinah hian remna thuthlung kan la nei a, chu thluthlung chu ti famkim turin, tipuitling turin kan kalkhawm a ni tih i hria ang u.

Lehkha mai hian remna a siam lo. Remna siam turin kan zavaiin rilru leh tihtakzeta hna kan thawh a ngai a ni.

Remna hi a thawh a thawh chhuah tur a ni. Vawiinah hian in lo kalkhawm hmel kan hmu leh hman a remna kan siam zan a Aizawl leh Zoram hmun tinreng a mipuite chet dan kan han dawnin kan ram mipui hian he remna thuthlung hi kan tipuitling ngei dawn a ni tih ka hmuh chian avangin ka thla a muangin in vaia chungah hian ka lawm em em a ni.

Amaherawhchu, thil tha kan tihlai hian sual kan zingah a lut fo lo thei lova. Mahni hmasial thenkhatte'n sawi nawi tumin an han sawi chhe dawn a, " A thamlam em mai, a tawk lo, kum sawmhnih buai karah hetiang mai hi" tih a lo ri chhuak dawn a. Hemi thua chuan heihi in hriat reng ka duh. Vawiina remna kan neih hi Pathian malsawmna kan dawn a ni. Chuvangin he malsawmna kan dawn hi i hum ang u. I ti puitling ang u, kan neih chhun hi i ti puitling ang u, kan ti thanglian ang a, kan ram a parmawi dawn a ni.

A ni lo zawng a, a mawi lo zawnga khelhna lo awm tur lakah lo fimkhur ang che u. Tin, lo hawn kan chakna em em pakhat kan nei ve a. Kan lunglen thu-hla zawng thu hnunungah awm sela, kan thangbo hlan hian, tehkhin rual loh, kan hriat thiamna turin ARONA HOVIN BAWNGNO AN CHHUNG ANG TIH KAN HLAU TA A NI.

Siamthat theih loh khawpin kan ram a kal liam palh ang a, helaiah hian buaina karah buaina in a hrin Corruption leh Violence (hriam thawh chakna) hian kan rilru a tikhawlo ang tih kan hlaui a. Kan hriat phak tawk te tein kalphung, helai Zoram kalphung hi kan han enin lo chhuah a, he diklo hi kan tihtawp loh chuan ramhnuaiia kan tuarna hian engmah a man chhuak tawh lovang tih kan hlauthawng a ni.

Chuvangin hna hmasaa kan neih tur chu SOCIAL REFORMATION a ni. Mihausate chibai buk lovin mihausa te hnen ah tawngtai na hlan lovin mipui te hian neitu kan nih a hun ta a ni.

British-in kan ram a awp tirh a ta Sorkar lo ding zawng zawng kha mipui rahbehna Sorkarah a chang a. Hei hi a pawl em em a ni. Chuvangin MIZORAM THARAH CHUAN SORKAR CHU KAN CHHIAHLAWH, MIPUI TE RAWNGBAWL TURIN A NI KAN DAH DAWN. Kan chungah ro a rel dawn lo.

Chuvangin kan ram thar lo chhuak tur hi ngun tak in i en ang u. Chuta Sorkar chu kan rawngbawltu ah kan hmang ang tih hi i hria ang u.

Tin, vawiin ah hian kan sawi theihngihl theih loh chu vawiinah hian kei pawh hi lusun nu leh pa niin ka inhria. Kan tlangvalte, kan hotute kan chhiarsen lohvin an nunna an chan tawh. Vawiinah hian kan lung a tichhe em em a. Vawiina kan hnena an tel lo hi pawl kan tiin kan thin a na em em a ni. Amaherawhchu lungchhiatna ai in an hnathawh rah a ni vawiinah hian kan lawm ni.

Martarte, kan pasalthate thisen avangin Zoram hi zahawmnaah a awm ta a ni. Mi thenkhatte'n thudang min zirtir thin. Tunah chuan Mizoram hi khawvelin an hre ta a. America ram a tang te, Australia te, British ram atang te hmun tin atangin kan remna Accord te pawh chu an puangchhuak ta ani.

Khawvel hriat thama kan awm chhan hi Mizo kan nih avang a ni. Mizo hnam, Mizo Nation tundin tumtute avangin ani khawvel in an hriat. China National tundin tum tu te vang ani lova, India National tundin tumtute vang pawh a ni lo. Mizo hnam tundin tumtute avangin ani khawvelah hriata kan awm tak.

He hnam hi zahawma a awm theih na tur in, a dinchhuahna turin PATHIANin Mizoram min siam a ni tih hi vawikhat mah theihngihl suh u.

Ka naupan laiin ESOPA thawnthu-ah thawnthu fing kan zir a,... Choakin Arawn hmul a invuah a, a chhar a, mawi a inti em em mai a, Arawn zing a han tlat a tum a, anlo hmusit a, an chu hrep mai a; a thian choakte zingah a va kal leh a, anlo hmusit a, an lo nuihzat bawk si an ti a ni.

Chuvangin mahni nih na hi i ni ngam ang u. PATHIAN in Mizova min siam hi lawmthu sawiin i keng zel ang u. Hei hi i theihngihl hauh lovang u. Mahni nihna hmusittute hi mi zahawm lo ber an ni fo thin.

Tin, chu lovah chuan kan thangbo hlana in hri vei, pakhat chu mahni inrintawk lohna hri in vei a ni. Mahni inrin tawkloh na hi hlawhchhamna hringtu a ni, hlawhtlinna a tichhe vek thin. Thil tithei lova inngai, thiltithei an awm ngai lo.

Chuvangin he hnam hian thil ati thei a, amahin a ding thei a ni tih i hre theuh ang u. Chuvangin kan hnam hruai tur hian hruaitu dang zawn hnamdang zing a mi kan mamawh lo. Mizo hnam hruai tur hian PATHIAN in Mizofate zing ami min pe a ni. Chuvang in he hnam hruai tur hi englai pawhin Mizo ni mawlh rawh se.

A tawpberah chuan Unaute u, keima hmingin lawmthu ka hrih duh che u a. Kei chu in rawngbawltu mai ka ni a. Keimahah hian ropuina ka nei lova, finna chhuan tur ka nei lova, lehkha zirna chhuan tur pawh ka nei lova, in leh lo chhuan tur ka nei hek lo. Amaherawhchu vawiinah in rawngbawltu ka nihna anga min lo lawmnaah hian ka lawm em em a ni. Mahni rawngbawltute chawimawi nachang hria hnam kan ni hi kan puitlinna a ni tih ka hria a, ka lawm a ni.

KA LAWME

---

*(He thu hi inremna neih hnua a Aizawl Lammuala a thusawi a ni )*